

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendő be.
Helyben előfizethet: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedésében.
Egyes szám ára 5 kr. o. é.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
Nyilváltó sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-póldánnyal szolgálunk.

A katolika egyház a magyar államban.

II.

A katolikus országos congressus megalakította a katolika egyház önkormányzati szervezetét; a hierarchia önként lemondott azon eddig kizárólag gyakorolt hatalmáról, hogy az egyház világi ügyeit is csak ő intézze, képviselje; e jog közte és a világiak közt kellő arányban meg lesz osztva. A k. congressus nagy többsége a szervezeti munkát elfogadta és 1871. mártius 29-ki ülésében bizottságot küldött ki oly felhatalmazással, hogy ez a congressus által megállapított önkormányzati szervezetet ő cs. apost. kir. Felségének, mint a magyarországi katolika egyház főkegyurának megerősítés és ennek folytán törvényes szentesítés végett elébe terjessze, s a szentesítés után pedig a szervezet életbeléptetéséhez szükséges önkormányzati közegek megalakítása végett a választásokat a határnap kitűzésével az egész országra nézve írja ki; továbbá ugyanezen bizottság feladatává tétetett az előleges lépéseket és netán szükséges előmunkákat megtenni arra nézve, hogy a katolikus vallási, tanulmányi s egyéb azt illető alapok és alapítványok, melyek jelenleg államkormányzati közegek által kezeltetnek, a megállapított szervezetnek ő cs. apostoli kir. Felsége által leendő szentesítése után az illetékes önkormányzati közegek rendelkezése s kezelése alá átadásanak.

A szervezeti munkát ő cs. apost. kir. Felségéhez beadatott, de a legfelsőbb szentesítés tudunkra még nem adatott ki; több lap ugyan hozta a hírt, hogy ő Felsége a szervezetet a vallás- és közoktatásügyi miniszternek adta le; azóta azonban ismét hallgat az írás a kath. egyházra s különösen az erdélyi püspökmegyében lakó katolikusokra nézve vitalis kérdést képező ügyről.

Az erdélyi katolikusoknak önkormányzati jogát századok óta országos törvények biztosították; gyakorlatában voltak a kath. hivatásoknak még azon időben is, midőn kath. püspököknek Erdélyben lakását az üldözés akkor divott szelleme meg sem engedte.

A világi és egyházi tagok eme vállvetése folytán és folyvást gyakorolt önkormányzati jog mentette meg Erdélyben a kath. egyházat, és annak intézményeit a végenyészettől. Fennállott ezen autonómia a múlt század közepéig, midőn egy kir. leirat folytán a gubernium mellé felállított ugynevezett katolikus bizottságra ruházta át a katolikus egyház világi ügyeinek intézését. Noha ezen bizottság a főkormányzóból — ha katolikus volt — a kormányzati tanácsosokból s ezek közt a kath. püspökből, s a kormányzati titoknokokból, tehát mind kath. tagokból állott, mégis az ország kath. hivatású serelemnek tekintették, hogy a vallási, nevelési ügyek és a közvagyon kezeléséből kizárattak, s azért 1791-ben törvényt kívántak a végett alkotni, hogy a teljes önkormányzati jog a régi alakba visszaállítassék.

A kir. leirat, mely ezen törvényjavaslatra vonatkozólag az erdélyi országgyűléshez küldetett, kijelenti, mikép a felterjesztett törvény

megerősítésére semmi szükség fenn nem forog; mert az önkormányzati jog, valamint a protestansokra, úgy a katolikusokra nézve is országos törvény által lévén biztosítva, azt azon módon a katolikusok is bármikor életbe léptethetik.

Itt a Felség a püspök s a többi felekezettek consistoriumainak jogai mellett a kath. egyház önkormányzati jogait is elismerte; de ezért mégis minden a nem jogos szerkezetű kath. bizottság kezei közt maradt; mert Erdélynek hűbéri alapon nyugodt rendi alkotmánya különben is tekintélyes befolyást engedvén a katolikus főbeknek az egyház világi ügyeibe, az önkormányzati szervezkedés a demokratiai alapra vissza nem vitetett, hanem minden egyházi és nevelési ügyek elintézése meghagyatott a kath. bizottságnál, mely ő Felsége nevében intézkedett mindaddig, míg Erdélynek Magyarországgal egyesülése tényné válván, a gubernium feloszlott s a kath. bizottság is más alakot öltött.

Ő Felsége 1867. auguszt. 19-én kelt legfelsőbb elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy az erdélyi k. kormányzatságnál fennállott katolikus bizottság megszüntetvén, az eddig annak hatásköréhez tartozó ügyek, az erdélyi katolikus statusnak 1866-dik évi január 10-én Kolozsvárt tartott gyűlése jegyzőkönyvében körülírt szerkezetű gyűlésnek és az annak kebeléből választandó bizottmányának befolyásával kezeltesse és intéztesse azon módokat szerint, melyeket ő Felsége magyar kormánya az összes érdekeltekkel egyetértőleg legfelsőbb kegyuri és főfelügyelői jogainak csorbitása nélkül fog megállapítani és legfelsőbb elhatározás alá terjeszteni.

Midőn b. Eötvös a dicső emlékü vallás- és közoktatási miniszter ezen legfelsőbb kir. leiratot az erdélyi püspökkel közölte, s ő nagyméltóságát az erdélyi kath. status-gyűlés megtartására felhívta, egyuttal 1867 július 20-ról a herceg primás ő főméltóságához is egy lelkes felszólítást intézett, melyben felemlítvén, hogy az erdélyi kath. egyház régi autonómiájának ezen egyház hívei által kért helyreállítását ő felségének ajánlani kötelességének tartsa: figyelmét nem mellőzhette, hogy Magyarország többi katolikusai részéről is már több ízben ugyanazon óhajások fejeztettek ki, hogy mind az egyháznak autonómiájára, mind a világiaknak egyházi és iskolai ügyekre kívánt befolyása leghangosabban követeltetik, tekintve azért, hogy az erdélyi püspöki megye a magyar kath. egyháznak egy tagját képezi, hogy azon szoros összeköttetésnél fogva, melybe Erdély Magyarországgal politikai és közigazgatási tekintetben lépett — alig képzelhető, hogy a kath. egyház az állam irányában Erdélyben nagyobb autonómiával bírjon, mint Magyarországgal; felkéri tehát ő hercegségét hogy értekezve az egyház főnökeivel, állítsa meg azon formákat és szervezetet, mely által a katolikus világiaknak befolyása a püspökök egyházi hatóságának veszélyeztetése nélkül kivihető s egész Magyarországra nézve a katolika egyház önkormányzata megállapítható volna.

Ő hercegsége a primás a cultus miniszter kezdeményezését örömmel vette, és 1867

sept. 8-ról a miniszterhez intézett válasziratában szerencsés összhangzásnak nyilatkoztatta a miniszter felhívását a katolika egyház óhajtatásával, s biztosítja a minisztert, hogy a fennforgó kérdésben az érdekeltek körében komoly elhatározással igyekezend a tanácskozást megindítani s végre megállapodáshoz juttatni. Eszerint két irányban indulván meg a kath. egyház önkormányzati szervezkedésének létesítése, igen természetes, hogy az erdélyi püspöknek egyi katolikus gyűlés, mely 1868 febr. hó 9-re Gyulafehérvárra hivatott egybe, azon harmonicus egységnél fogva, mely egyházi politikai, és közigazgatási tekintetben Erdély és Magyarország közt létezik, csak oly önkormányzati szervezet megállapítására lőn hivatva, mely az országos autonómiai szervezetbe beilleszthetőnek fog mutatkozni.

A magyar episcopatus még nem volt kész szervezeti tervével; arra kelle tehát hatnia, nehogy Erdélyben egy oly uttörő szervezet állapíttassék meg, mely nézeteivel összhangzásban nem áll, s mint praecedens eset a magyarországi szervezet megállapításánál nehézségeket okozhatna.

Innen van, hogy a gyulafehérvári gyűlésen, a világi tagokból álló kisebbség a felülről sugalmazott egyháziak többsége által megállított szervezetet el nem fogadta, hanem az ellen külön véleményt adván be, eredmény nélkül oszlott el; még csak azt sem intézte el, a mire különösen egybe volt hiva, hogy t. i. a főkormányzatság feloszlásával megszűnt katolikus bizottság tagjait megválassza s azon teendőkre, miket a kath. bizottság addig végzett, a maga választottjait állítsa be.

Az erdélyi katolikus ügyek elintézése megmaradt a k. főkormányzatság feloszlása után is a kir. biztos mint elnök és a kormányzatságnak régi nyugalmazott tanácsosaiból és a kir. bizottság mellé alkalmazott tagokból alakult kath. bizottságnál.

Igen, de a kir. bizottság is f. év october 1-ső napján feloszlott, több tagjai Pestre költöztek, hol a ministeriumok mellett nyertek alkalmazást; az országos levéltár is, melylyel a kath. bizottság oklevelei másfél század óta egybe vannak elegyedve, Pestre fog vitetni; az erdélyi kath. autonómiai szervezet bevonatott az országos szervezetbe, s ennek kir. szentesítése késik; ezek mind oly dolgok, melyek aggodalommal töltik el az erdélyrészi katolikusokat; kik azon elválhatatlan kapocsnál fogva, mely az erdélyi püspökmegyei egyházat a magyarországi egybekötö, arra vannak utalva, hogy bármily sérelemnek tekintsek is önkormányzati jogaik nélkülségét, még is az országos szervezeti munkát sorsa feletti legfelsőbb elhatározást bevárják; hiszik azonban, hogy annak királyi szentesítése már soká nem késlehet.

A trónbeszéd az állam és egyház közti viszony rendezését nem sorolja az országgyűlés teendői közé; a dicső emlékü báró Eötvös helyébe az annak elvét követő mivel lelki Trefort nevezetett miniszternek, ki képviselővé lett választatása alkalmával mondott programjában kijelentette, hogy a katolikus egyház autonómiai szervezete egyedül a katolikusok ügye. — Ez elvitázhatlan igazság, ép ezért

képzelni sem tudjuk hogyan indokolható azon nézet, mely azt követeli, hogy a kath. autonómia ügye bármely ügy alatt az országgyűlés elé vitessék. Ebbeli állításainkat jövő alkalommal indokoljuk, megcáfolván azon ellenvetéseket, melyekkel némelyek ama téves felfogást támogatni igyekeznek. Y.

Kolozsvárt. 1872. oct. 4.

Előttünk fekszik a belügyminiszeri rendelet, mely a községi jegyzők minősítésére kívántató szigorlat tárgyait és megtartási módját tartalmazza. Azt vélem, nem lesz fölösleges ezzel keveset foglalkozni.

Ma, midőn a felvilágosodás a régi hagyományos intézményeket csak az újabb kor igényeinek retortáján való destillálás után tarthatja továbbra is alkalmazásban: igen helyes elhatározásunk gondoskodása a felől, hogy mind a jegyzői teendők határozottan körül irassanak, mind a tetemesen megsokasodott többletdaru teendők illő elvégzése szempontjából az aspiráló egyének a szükséges ismeretektől vizsgálat alá vétessenek.

A falusi életben napi rendben levő számtalan kellemetlenségek és a vastag tudatlanság nagy részbeni okozói az iskolatanítók és notariusok csekély értelmisége. Ez sokat ártott a községi életben. Czél szerű volt tehát orvosoláshoz gondoskodni, hogy a községek értelmes iskolatanítókat és derék falusi jegyzőket nyerhessenek.

Tisztelet azon kevés kivételnek, kik nem tördve a társadalom előtételével, a köző és nemzet érdekében ugyiszolva feláldozták magukat az érintett államok; nem kívánom én ezek verejtékes munkával szerzett érdemeit kevesbiteni, sőt részökre magam is előismeréssel adózom; de örvendek, hogy államunkban a műveltség és felvilágosodás annyira terjedt, miszerint remélhető, hogy a jegyzői és iskolatanítói hivatalokon a népelet adomáiban megörökített sajnálatra méltó szabó legények és szalizer trombitások alakjait értelmes egyének feleltetik el.

Vannak, a kik a jegyzői szigorlathoz mérten nem találják elegendőnek a 400 frt. fizetést. Nem tudom, mivel lennének képesek ez ellenvetéseket indokolni; de tudok esetet, hogy egy ügyvéd csak nagy utánjárás mellett tudott a miniszteriumnál egy 600 frtos számtisztiséget kapni. Azt pedig talán megengedik az ellenvelekedésük is, hogy az ügyvédi vizsga nem említhető a jegyzői szigorlat mellett.

Falun 400 frt. készpénz, lakás, tűzifa, fuvar, s még melleskes jövedelem alig ha nem tesz annyit, mint városban a 800 vagy 1000 frt. Azonfelül már az is örvendetes, hogy az államokat meg kell érdemelni.

Szükségből — avagy talán egyéb tekintetből, de minden esetre — nézetem szerint — helytelenül lettek a 3 éves jegyzők a vizsga alól felmentve. Ha a törvényhozás azt teszi fel, hogy a szükséges ismereteket 3 évi praxisból az illetők már tudják, miután még a vizsga díjmentes is, nem volt helyes velők kivétel tenni, annyival is inkább, hogy éppen a régiek közt vannak olyanok, kik tudatlanságokkal a községek ártalmára vannak, egyéni hibáik miatt pedig a jegyzői hivatalt disztelenítik el. Ezekkel önérték ember aligha fog pályázni, mert a győzelem nem felelő, a vesztesség pedig csaknem elviselhetlenül megalázó. A törvényhatóságoknak figyelmüket e baj orvoslatára is kellene fordítani.

Maksay Miklós.

A „kolozsvári kör“ idei közgyűlése

A „Kolozsvári kör“ (tegnap) f. hó 6-án tartá az évi tisztújító közgyűlést. Finaly Henrik elnöksége alatt. A közgyűlésen szép számmal jelentek meg a tagok.

Móricz István titkár olvasta fel az eddigi elnök Hájós János orsz. képviselőnek a körhöz intézett bucsuzó levelét, mely így hangzik: „T. közgyűlés! Nem tagadhatni, hogy mióta alkotmányunkat visszanyertük s a magyar állam népe önerején kezd járni és munkálni, egy szebb jövővel biztató pezsgő élet indul meg az egyleti és társas élet terén is, s mit az előtt néha évtizedek vajadásának is létrehozni alig sikerült, napjainkban egy pár év és hó is elég erővel bír újabb meg újabb intézményeknek életet adni. Az ezer meg ezer alakban nyilvánuló közlekedés Mózes veszejét juttatja eszünkbe — melynek érintésére életadó forrás fakadt a kopár sziklából. E lelkesedésnek és buzgó törekvésnek a szép jó és nemes iránt köszönheti hazánkban lételet azon számos közhasznú egylet és intézet, mely különben különféle utakon és módokon egyesíti az egyesek parancsolnia kell, hogy legyen világosság és lesz. — Amde minél magasabb és szép jelenések szemlélése, annál fájdalmasabb azon szintén nem ritka jelenség, hogy oltárt építsünk egy-egy szép eszmének és ciznának, buzgóan versenyzünk egymással a lelkesedés első hevében valóslásraj utatni a kitűzött célt, — de már a kezdő években ritkulni kezd az alkotók erős csoportja, napról napra kisebb mérvet ölt az oltár meggyújtott lángja, — s mind ez nem azért, mintha a kitűzött feladás értékét veszítette volna — hanem legtöbbször azért, — mert Vesta tüzeinek papjait nem az örök élet éltető melege, — hanem mulékony szalmatűz hevité, melyről régen mondogatták, hogy nemzetünk sajátságai közé tartozik. — Így keletkezik napjainkban számos egylet és társulat és mulik el a nélkül, hogy létezésének csak nyomain is hátra hagyják. — E szomorú igazság azonban — örömmel valhatom be, — társulatunkra a „kolozsvári kör“ egyletére nem alkalmazható; mert társulatunk napról-napra gyarapodik tagjai számában, igen azon ösztön és társadalmi szükség érzésében, mely a további fenállást biztosítani képes, de halad egyszersmind azon cél megközelítésében is, melyet keletkezők lobogójára kitűzött. — S ha mind a mellett megemlítem a bucsuzavaimban a szomorú valóság fennebb jelzett képét, — ne tulajdonítsák annak, mintha azt tenném fel — hogy a t. kör tagjaiban hiányoznék azon buzgalom és higgadt belátás, mely a társulatot fentartja s nemes feladatának megoldására vezesse, — hanem csak is legbensőbb jó indulatomnak és azon forró óhajátomnak, hogy a társulat éljen és virágozzék soká — de soká!

Ezek után kéri az elnök az egylet minden tagját, hogy azon buzgalmat, melyet az egyletbe léptekor lelkeiben érezett, — őrizze meg jövőre is, mert korunk visszavonhatatlanul igyekszik azon cél fele, — hogy a „jogegyenlőség és testvériség“ magasabb eszméi az ige pusztá áldásaiból testté váljanak, és azt, a mit annyi kiömlött vér és évtizedek farszító küzdelme kivívni nem tudott, — sok részben előmozdítani a társas élet oly utain és módjain, a milyeneket a kör elvi feladása képvisel.

Tanácskozásait és idő szerinti határozatait a t. körnek vezette azon eddig követett alapelv és irány, hogy napjainkban — hol a politika és materialis érdekek oly ellenséges csapatokká, az emberiség testvér csoportjait, — és a hol e multak hagyományából oly könnyen megvalni nem tudó kasztizmus még ma is sokszor észlelhető — legyen egy nyugalmas kör, — hol a társulat minden egyes tagja rang- és osztálykülönbség nélkül fesz-telenül és jól érezze magát, — s a hol a politika és a kenyérkereset farszító küzdelmeit félre téve — a társas élet és baráti kör élveiben részesülhessen, ez által közvetve előmozdítván azon közeledést is, mely a soknemű érdekek, igények és előítéletek által külön csoportokra oszlott emberiséget egy erős táborra egyesítse, — közös munkáisaivá tegye a haza és társas élet felvirágzásának.

Hájós elnök bucsuzója éljenzéssel fogadtatván, a kör titkára Móricz István tovább olvassa titkári jelentését, miből közöljük a következő érdekes részleteket: Erdélyben az első kaszinó egylet elzött 39 évvel alakult; a kör alakításától mostanig négy év telt el. Egy körülmény volt eddigé, mi a teljes virágzás élébe akadályokat gördített az, hogy a kör keletkezésekor berendezésre, beruházásra stb. jelentékeny pénzüsszeget költött, sőt kénytelenül volt az alakító közgyűlés költsön felvételére felhatalmazni az igazgató választmányt; most azonban az akadály teljesen megszűnt, az egylet az adósság terhétől megmenekült. E kedvező eredményt az elnök s háznagy fáradozásán kívül annak köszönheti, hogy a tagok száma folyton növekszik. A múlt év elején a tagok száma ugyanis volt 320, s e szám az év folytán 75 új tag csatlakozásával szaporodott; azonban 65-öt körülményei s 4-et, t. i. Dr. Szabó József, Streicher Mihály, Makoldi Sámuel, Dr. Horváth Mózes a halál szoltit el az egylet köréből, a szaporodás tehát 6, következésképp a tagok jelenlegi összes száma 326. — A kör által a múlt évben járatott hírlapok száma 52-re megy; a kisded könyvtár ez évben 74 kötetet szaporodott, s így az egész könyvtár jelenleg 280 darabban 308 kötetet tesz. A kolozs-

vári kör is ez évben, bár nincs a vagyonság fokán 200 frttal lépett az árvaház alapítónak sorába.

A titkár éljenekkel fogadott jelentése után következett a pénztár és számadás vizsgálati bizottság jelentése, a pénztár s az egylet vagyoni állapotának helyzetéről. A jelentés alapjául a körnek a háznagy és pénztárnok által példás rendben és tisztán tartott könyvet vétek; a felolvasott pénztári kimutatásból vesszük a következő részleteket: A. Bevételek: 1) Pénztármaradvány áthozatal 1871. okt. 1-re: 271 frt. 51 kr. 2) részvény jövedelem (rendes és foglalkozó tagoktól) a két félévbe együtt: 3,580 frt. 50 kr. 3) Háznagy pénztár jövedelme: kártyapénz: 1-ső félévben 1,108 frt. 20 kr., második félévben 343 frt.; biliárd 1-ső félévben: 432 frt. 13 kr. 2-ik félévben 166 frt. 82 kr.; dominó 1-ső félévben: 9 frt. 2-ik félévben 20 frt. Háznagy jövedelem összesen: 2,059 frt. 35 kr. A többi mellékes tételeket nem közöljük (bájjövedelem 336 frt.) azok összege: 695 frt. 73 kr. tesz ki. Bevételek főösszege: 6,607 frt. 9 kr. B. Kiadások: 1) házbér, és pedig hátrálék 350 frt. 187 1/2 Szentmihályra 1,300 frt. összesen: 1,650 frt.; 2) tisztviselő jutalom díja: 350 frt.; 3) szolgazemélyzet bére: 696 frt. 80 kr.; 4) világítás: 796 frt. 63 kr.; 5) fűtés: 247 frt. 68 kr.; 6) lapok és könyvek: 773 frt. 96 kr.; 7) kártyára: 593 frt. 51 kr.; 8) tekeasztalok és labdák igazítása: 142 frt. 64 kr.; 9) beruházás és igazítás: 325 frt. 55 kr.; 9) kamatfizetés: 80 frt. 67 kr.; 10) vegyes kiadások: 113 frt. 1 kr. Kiadások összege: 5,770 frt. 45 kr. Adósság törlesztés 600 frt. Pénztármaradvány átvitel: 236 frt. 64 kr. — A kör tehát a múlt évben igen szép haladást mutat anyagilag, a mi nemcsak a tagok számának szaporodásából, hanem a háznagy jövedelmekből is kitűnik; minek köszönhető, hogy a kolozsvári kör minden tartozásait törlesztette stb. Indítványozza erre a kiküldött bizottság, hogy a háznagy buzgalomának jutalmazására az eddig élvezett 250 frtnyi tiszteletdíj mellett jelen alkalommal 100 frt. utalványozassék; végül előterjeszti a jövő évi költségvetési előirányzatot.

Az indítvány elfogadotván s az előirányzat éljenekkel fogadotván, a választáshoz fogott a közgyűlés, melynek eredményét tegnap számunkban közölük.

A választás végzésével elnökölő bezárja a gyűlést. — a ő.

Bittó v. igazságügyminister bucsuzava a kolozsvári ügyvéd-egylethez.

7231. I. M. E. Szám.

Midőn elzött egy évvel az igazságügyministeri tárcát átvettem, teljes tudatában voltam feladatomból nehézségének s kértem önöket, hogy egyes ember erejét túlhaladó munkámban nagy fontosságu támogatásukban részesíteni sziveskedjenek.

Időm legnagyobb részét az igazságszolgáltatás fölötti örkődés és az elsőfoku bíróságok szervezése vette igénybe.

Ezen munkába előmozdítólag testületileg befolyni az ügyvéd egyleteknek kevesebb alkalmuk volt.

Annál hálásabban kell megemlékezni a tisztelt egylet egyes tagjairól, kik a szervezésnél önzetlen hazafias böles tanácsaikkal hathatósan támogattak és segítettek elérni azon eredményt, melyet az adott viszonyok között ügybuzgalommal és tiszta szándékkal elérni lehetett.

Most, midőn Ő Felségének legmagasabb engedelmével ministeri tárczámtól megválok, kötelességem tartom Önöknek nagyra becsült támogatásukért hálás köszönetemet nyilvánítani, s azon reményben válok meg Önöktől, hogy az általam nehéz viszonyok között megkezdett nagy munkát szerencsésebb körülmények között avatottabb kezek fogják bevégezni.

Fegadja hazafiai üdvözetemet.

Pest 1872 september hó 4-én

Bittó István s. k.

Az erdélyi gazdák második vándorgyűlése.

Dicső-Szent-Márton, oct. 5.

E gyűlés, mely először tavaly, M.-Vásárhelyt tartatott meg, ma már D.-Szt.-Mártonban ad jelt életrevalóságáról.

Ez intézmény kettős viszonyban való működése által hat a nemzeti közjólét gyarapítására: 1. hazánk közelebb fekvő vidékeinek gazdasági terménei, állattenyésztése, a helyi viszonyokhoz alkalmazott gépei, eszközei, műipara a gazdaközönségnek tárlat által való bemutatása, s a közügyeket előmozdítása végett kitüntetnek jutalmazása által; 2-or a korszerű felolvasások, értekezletek és eszmecsere által a gazdasági tudományok terjesztése és az itt-ott feltűnt hiányok, hiányatlások kimutatása és a legközelebbi uton módon való orvoslása által.

E gyűlés kezdetét vette oct. 3-án.

A különböző vidékekről bejött termények osztályoztatnak, rendeztetnek; délután 5 órától kezdve 8-ig ismerkedési estély volt a megye háza nagy termében, mely 7 óra után egy kis előértekezlet színhelyévé vált.

A helybeli gazdasági egylet érdemes elnöke felhívta a jelenieők figyelmét a közelebbi gazdaságok és szőlőtelepek megtekintésére kiküldendő — és a tárlat különböző osztályai részletes meg-bírlására kinevezendő bizottságok megalakítására. A gyűlés az eszmét magáévá tette, s azon bizalmas kéressel fordult a nevezett elnök urhoz, hogy ezen bizottságokat saját belátása szerint alakítsa meg, s a következő napi közgyűlésen tegye közzé. 8 óra után banquette a gróf Béli háznál, hol a 95 területet elfoglaló gazdabarád a legkedélyesebben töltte — a toasztok özöne közt — estélyét.

Másnap, október 4-én, reggeli 9 órától:

1. a tárlat megnyitása.

2. 10 órakor a vándorgyűlés megnyitása és pedig:

a. elnöki megnyitót.

b. az elnök által megállapított bizottságok kihirdetése az állattermény- és géptárlat, valamint az ekeverseny bírlására; továbbá egy bizottság a küllőlvári uradalom és gróf Degenfeld Lajos szász-veszvári jóságának és szőlőtelepének megtekintésére.

Egy bizottság Páget János székfalvi és gróf Haller Jenő s Gerendi István balázstelki szőlőtelepeinek megtekintésére.

Egy bizottság Sz. Csávasközség és a gogány-váraljai szőlőtelepek megtekintésére.

Vége egy bizottság báró Szentkereszti György hosszuzasi szőlőtelepének megtekintésére.

3.) A vándor gyűlés alapszabály tervezet tárgyalása. Előadó Gamauf Vilmos, egyleti titkár.

4.) Erdélyi szarvasmarha tenyésztésének jelen állapota, bevezeti Ladányi Sándor.

A jelen értekező kiemeli, hogy minden országnak anyagi előhaladás terén határozott irányt kell vennie ha létének biztos nyugopontot akar lelmi Erdélynek 1848-ig viruló lótenyésztete volt, azután folyton hanyatlott és hanyatlak ma is a mostoha körülmények miatt.

A juh-tenyésztete általános (birka kevés) a nemzet alsóbb rétegétől a felsőbbig, mely a mostani viszonyok közt még hasznos sikerrel üzetik, de kérdés, hogy a jövőre számíthatunk-e erre? Sertése van annyi, hogy hussal, zsírral eltart de ez nem elég.

A szarvasmarha aegáltalánosb, ez a, misemmi tekintetben nem nélkülözhető, — ez a mi biztos jövedelmet a gazdának és ez által az államnak. Azonban sajnos — habár alig észrevehetően — ez is hanyatlak mit nagy mérvben okoz a bikák csekély és aránytalan száma.

Ennek eleit veendő, ajánlja felhívni a kormány figyelmét: Erdélyben egy szarvasmarha tenyésztelep felállítására, mely legalább 100 tehén és a szükséges bikákból álljon. Ezen indítványt a vándorgyűlés magáévá tette, s elhatározta még egy ülés folyamán szerkesztendő kérelmet az „erdélyi gazd. egyelet“ ajánlatta folytán felterjeszteni a magas kormányhoz.

5.) Szőlőszeti kérdések:

a.) melyek azon szőlő fajok, melyek a Királyhágón-inneni részben hasznosnall mivelhetők?

b.) Mely szőlőmivelési rendszert lehetne Erdélyben minden körülmények közt leginkább folytatni?

c.) Hogyan lehetne a jó és korszerű szőlőmivelést mielőbb terjeszteni? bevezeti Fekete Pál, (Ezen közérdekű értekezletet később közleni fogom.)

6.) Déltután az állattárlati jutalmak kiosztása.

Déltután 2 órakor Diszebéd. Csete György.

Csik-Pálfalva, oct. 3. 1872

Napjainkban hála Isten a népnevelés ügye javul

E hó 1-ső napjain, mint az iskolai év kezdetén megjelent tkt. Bíró Pál kiküldött iskola tanácsos ur és tanügybarát, hogy az ünnepély annál magasabb legyen s a gyermekek összejövetelelő magának tudomást szerezhessen, személyesen megjelent tkt. Zakariás Antal iskola tanácsos és dulobizos ur is, végre a községből az iskolaszéki tagok s néhány szülő.

Midőn a tanterembe léptek, jöjj el szt. Lélek Isten énekelte a gyermekek által. Ének után tkt. Zakariás Antal ur ékes szavakkal buzdítá az iskolaszéki tagokat, hogy a mennyire lehet, fogjanak kezét az előjárósággal s tegyenek meg mindent gyermekeik neveltetése ügyében, viszhangozzék a múlt év, midőn a próbatét napján annyira könyörgődile sok szülőnek szeméből, látván gyermekének sokszoros elömenetét, *) hordják szívében a tan-

*) Csak a múlt évben volt iskola s az évben megtanult írni, olvasni 90 iskolába járó tankötelestől 60. Cs. P.

ügy magasztosságot, a törvény iránti felelősséget; de különösen tarsták szemök előtt a haza jövőjét, melynek egyedül — s az anyagi kincseket számszorosan fölülmuló boldogsága a „szellemi haladás.“

Tapintatosan intett kötelmemre, beismeri, hogy nagy a teher; de ugymond: görnyedni nem szabad, figyelmeztetett, hogy a mulasztók névsorát minden hét végén beadni elne mulasztással.

Ez után a szülőket buzdítá gyermekeik iskolába járatására, ne feledjék, ugymond, mennyire felelősek Isten előtt gyermekeik neveltetése elhanyagolásaért; erősen hangsúlyozta, miként most a világi törvény a hanyagságot érintetlenül nem hagyja mert: első ízben 50 kr, másodikban 1, — harmadizban 2 forintig bünteti, s ezt mindaddig ismétli, míg a gyermekek iskolába küldetését tenni — el nem hanyagolják csupán a betegség képezhet kivételes mentséget.

Vége örömet fejezte ki a szép számmal összegyűlt tankötelesek megjelenésés, továbbra is erőt, egészséget, kitartást kívánt.

Erre tkt Csiszér Elek iskolaszéki elnök ur rövid, de velős beszédet mondott, megköszönte iskolatanácsos uraknak iskolánk iránti jó indulatokat s kérte, tegyenek meg ezután is mindent, mivel iskolánk hasznára lehetnek.

Végzetre „Tartsa Isten óvja Isten, Királyunk s a közhazát“ énekelte, mely imával végződött.

Csiszér Pető,

csik-pálfalvi községi tanító.

Kolozsmegye rendkívüli bizottsági közgyűlése.

Főjegyző jelenti, hogy a megyei törvényszék királyivá változván át, annak elköltözködése alkalmával egy rakás lim-lom maradt hátra, melynek nyilvános utjáni eladását ajánlja. a holmik becsü ára 62 frt 68 kr. A bizottmány az áll. v. ajánlatára értékesítendőknék véli e holmikát.

A m.-n zsombori és almási postamester panaszt tett a postaigazgatóságnál, hogy a b.-hunyd-n.-zsombori út nem használható, mivel az Almáson keresztül vezető hid össze van romolva. A postaigazgatóság egy átiratában megkeresi a megyét, hogy az ottani hidat vagy maga építtesse ki, vagy legalább segélje ki a postamestert; a hid összes építési költségei 7000 frtba fognának kerülni. Az áll. v. véleménye az, hogy az állam nyújtson segedelmet, postauttá válván az, az állam vegye át egészen e vonalat.

Végül még két indítvány fekszik az áll. v. előtt, azokat a közgyűlés elé terjeszti. Az egyik az, hogy meglévén határozva az árvák és gondnokság alatt levők pénzvagyionának takarékpénztárilag történendő kezelése, az árvák stb. pénzei a b.-hunyadi, egyszóval a megyei takarékpénztárakban kezeltesse; a b.-hunyadi takarékpénztárba való elhelyezés azért is előnyösebb, mert az 6%-ot ad. A pénzek küldözése költségeit maguk az árvák hordozzák. A főjegyző melegen pártolja az indítványt, mely oda megy ki, hogy utasítás adassék a kolozsvári takarékpénztárban elhelyezve lévő árva-pénzeknek a b.-hunyadi való át-helyezésére. Petrán J. ez ellen felszólal, mondva, mikép igen természetesen a gyám és segédgyám folyamodására a pénzeket oda helyezzük el, a hová azok kívánják; de a megye hivatva nem lehet első sorban határozni az árvák sorsa fölött; ha a gyámok bele nem egyeznek. Így tehát nincs a közgyűlés hivatva határozni a fölött, vajjon a kalotaszegi (B.-Hunyadon levő) vagy pedig a kolozsvári takarékpénztárba helyeztesse-e el az árvai pénzek. A főjegyző még egyszer ajánlja az indítványt. Petrán J. ellene szól, hogy a kalotaszegi takarékpénztár még sem nyújt oly előnyöket, mint azt hiszik; nagy a konkurrenzia az egyes pénztárak között, kérdés, vajjon a b.-hunyadi kiállja-e a versenyt.

Most a S. árvaszéki elnök megjegyzi, hogy a megyei árvák stb. pénze összesen 30,000 forintot tesz ki. A gyám kérése itt a döntő, a hová ő kéri oda kell elhelyezni az árvai pénzeket. Különben ő nem tudja biztosan, vajjon a b. hunyadi takarékpénztár csakugyan 6%-ot ad e, ha jól van értesülve, ő csak 5%-ról tud. A biztosságot ajánlja első tekintetnek; mert főkeper árvák vagyonának elhelyezésekor első sorban tekintettel kell lenni arra, vajjon a pénz el nem pusztulására nézve elég biztosítékot nyújt e az illető intézet; második tekintet a jövedelmezőség, hogy melyik pénztintézet ad

több kamatot és csak harmadik tekintet az, hogy valamely pénzintézetet (a mért az épen megyénk területén fekszik s nem egy idegen különálló thatóságban) pártoljunk. Főispán is ajánlja, hogy a megye első sorban vegye tekintetbe a megyei pénzintézeteket. Különös kívánság a gyámok részéről, megsemmisít egyis a megye részéről jöhető minden kívánságot, hogy e vagy ama pénztárba helyeztessenek el a pénzek, ajánlja, hogy csak azon esetben ne tétessenek a pénzek a kolozsvári takarékpénztárba, ha a gyám azt nem kívánja. Hozzá teszi még a főispán is mint az árvaszéki elnök, hogy valamely árvapénzek elhelyezésekor tekintettel kell lenni 1) a biztosságra, 2) a jövedelmezőségre és 3) valamely pénzintézet felsegélésére. Ő is óhajtanádónak tartja, hogy valamely megyei pénzintézetben helyeztessenek el a pénzek; de az a pénzintézet elébb fel lenne szólítandó, hogy alapszabályait, ügyrendjét engedje megvizsgálni. — Többen felszólálnak még ez ügyben, az egyik tudatja, hogy Korbuly Bogdán a hiv. közege itt Kolozsvárt a kalotaszegi pénztárnak; posta útján sok pénz forog, azért azok veszélynek kitéve nincsenek. Végezetül elvileg kimondatik, mikép a megyei pénzintézetek pártolandók; az áll. v. kötelesege leendő ez ügyben, mihelyt a kalotaszegi és tekei pénztárak felvilágosításait megadák, javaslatot terjeszteni be.

A második indítvány volt az, hogy B. Hunyad nem számíthat arra, mikép központ ne legyen, a b. hunyadi járási szolgabíró szoríttassék tehát reá, hogy a központon irodát tartson. Erre elvégeztetett: miután a szolgabíró nem szorítható oda, hogy irodát tartson, legalább oda utasíttatik, hogy járásában lakjék.

Erre a főispán ur felolvassa, a bécsi iparkiállításra házi ipar czikkeket gyűjtő bizottságok névsorát. A központ: Sárkány Ferencz Petrány János, Sikó Miklós; elnök maga a főispán vagy az alispán, a) a gyalui járásban: Szabó József, Butyka Dezső, Rosenberger Bernát; b) a nádasi járásban: Lészai Gyula, Végh István, Timár Lajos; c) a b. hunyadi járásban: Killyén Ferencz, Gyarmathy Zsigmond, Bikán Gergely; d) a bikali járásban: Szabó Gyula, Albrecht Márton, Rezei Áron; e) az almási járásban: gr. Csáky György, Zsombori Lajos, Marinkás N.; f) a kolozsiban: Duha Imre, Maxim Lázár és Kolozsvári Antal; g) a moesiban: b. Kemény János, Nagy József, Hosszu Theophil; h) az örményesiben: Deési Sándor, Sikó Lajos, Jusztinián Tivadar; i) a nyulasiban: Hosszu János, Ajtai Samu, Gyárfás Benedek; k) a tekei járásban: legifj. gr. Bethlen János, Vermeser Gyula és Popovics N. — Ezen urak nejeikkel és illető nőrokonokkal a közreműködésre felszólíttatnak; nők közreműködésére kiválóan nagy szükség leendő, miután házi iparczikkek kiállításáról van szó.

A közgyűlés berekesztése előtt olvassa a főispán a 4 kilepett iskolatanácsos helyébe javasolt 4 új tanácsos nevét: Ürmösi, Petrány és Zsombori urakért. Ezek iskolatanácsosokul a közgyűlés által el is fogadtatnak. Ezzel a főispán néhány bucsuszó mondása mellett, berekesztettnek nyilvánítja a gyűlést.

— a — ő.

B. Szolnokmegye, Deés, 1872. okt. 2.

Megyéni bizottságának őszi rendes közgyűlése szeptember 30-án vette kezdetét s két napi munkálkodása után, tegnap este 8 órakor ért véget. E gyűlés nevezetesebb eseményeiről kívánom röviden értesíteni e lapok olvasóit. Közlebebről ki-nevezett új főispánunk gr. Bethlen Sándor a gyűlésbe küldöttségileg meghívattván, 1/2 11 órakor megjelent; a terembe léptekor zajosan éljeneztetve, az elnöki szék mellett megállott, s a kineveztetéséről szóló okmányt a megyei alispán urnak átnyújtá, mely felolvastatván, ő méltósága az esküt a közgyűlés előtt letette. Eljenzések között elfoglalván elnöki székét, szabatos beszédben fejté ki azon irányelveket, melyek tetteiben vezérelendik, melegen emlékeztetvén meg egyszersmind azon két nagy férfuról, Weér Farkasról és Torma Károlyról, kik e széken elődei voltak, s kiknek hazafias működésük a megyére fényt árasztott.

E beszédre a jelenlevők éljenek után S. arvadi Pál alispán a megye közönsége és tisztársai nevében, báró Bánffy Dezső a megyei ellenzék, s Várna Demeter gör. egy. lelkes a románok nevében üdvözölték ő méltóságát. Bánffy D. beszédéből különösen ki kell emelnem annak hangsúlyozását, hogy ők t. i. az ellenzék, ha országos

kérdésekben külön válnak is, de a megyét érdeklő ügyekben mellőzni fognak minden pártszempontot. A mily közhelyesléssel találkozott Bánffy D.-nek, ki magát a megyei ellenzék vezérének mondá, e szép nyilatkozata, ép oly megbátorítózással vet-tük az ellenzék egy másik, mint mondják, szintén vezér tagjának Lészai Lászlónak, azon — e mai ünnepélyes actus keretében be nem illeszthető, sem-mivel nem indokolható igaztalan támadását, mellyel halás emlékeztünkben élő volt főispánunk Torma Károly személye ellen rontott.

A vihar Lészai sértésére kitörőben volt, egyszerre az egész gyűlés mozgásba jött, s hogy a felindulás, a zivatar nagyobb mérvet nem öltött, a nagytöbbség higgadságnak józan hazafiságának köszönhető. Az ellenzék maga is, legalább annak többsége határozottan rosztala Lészai támadását, Bánffy Dezső által ellene nyilatkozván annak, helytelenítvén azt.

A csend helyreálltával felolvastatott Torma Károly országgyűlési képviselőnek főispáni állásától visszalepése alkalmából a megye közönségéhez intézett búcsúirata; a megye bizottsága mely megilletődéssel hallgatta végig az igaz szavakat, melyeket e búcsúirat tartalmaz, s a mellett, hogy jegyzőkönyvileg ad kifejezést azon érdemei elismerésének, melyeket megyénk közügyei sikeres vezetésében 5 év alatt szerzett, a legzajosabb helyesléssel fogadta el amaz indítványt, hogy egy külön feliratban is adjunk kifejezést azon tiszteletnek, szeretetnek, ragaszkodásnak, melyet a tiszta keblű, elveihöz hű, becsületes munkás hazafi iránt érzünk, s mely érzelmeket halásan megőrizni törekszünk.

Több törvénykzikk kihirdetése után, felolvastatott Bittó István volt igazságügyi miniszternek értesítvénye ez állásáról lett megváltásáról, továbbá Dr. Pauler Tivadar értesítvénye, melyben tudatja, hogy a vallás és közoktatásügyi tárczát ő Felsőkegyelmeiből az igazságügyivel cserélte fel, úgy szintén Trefort Agoston vallás-és közoktatásügyi miniszter leirata, melyben ez állására lett kineveztetése s hivatalos működésének megkezdése felől értesít. Bittó Istvánhoz, különösen a törvénysszékek rendezése körüli érdemei elismerésül, hála- Dr. Pauler Tivadar- és Trefort Agostonhoz pedig üdvözlő feliratok küldése határozottatott.

Olvasatott továbbá gróf Péchy Manó volt erdélyi kir. biztosnak ez állásáról történt felmentése alkalmából a megye közönségéhez intézett búcsúirata. Gr. Péchy Manóhoz a tényleges unió előkészítése és keresztülvitele körül kifejtett hazafias működéséért hála felirat küldése határozottatott.

A tárgyalat miniszteri rendeletek közül, mint lényegesebbeket megemlítem: a belügyi magy. kir. miniszter körrendeletét, mely szerint az 1871. évi 18-ik t. cz. VII. F. 22. §. g. pontja és 131. §. a szegény-ügy kezelését a községek teendői közé sorozván annak fogantatását rendeli; szintén a belügyi m. kir. miniszternek kapcsolatban előbbi körrendeletével a nyilvános kór-, szül- és lelenczházakban ápolat vagyontalan egyének után felmerülő gyógy- és tápdíjak felhajtása tárgyában jövőre követendő eljárás iránti körrendeletét. Jelen rendeletekre az állandó választmány azon határozata fogadtatott el, mely szerint a) a községek szegényei tartására a községek a törvény értelmében utasíttassanak, b) a kór-, szül- és lelenczházakban ápolat szegények gyógy- és tápdíjai fedeztetésére szükséges közös pénztár létesítését illetőleg az állandó választmány utasíttatik, hogy a jövő közgyűlés elő véleményes javaslata kíséretében tervezetet készítsen.

Meg kell emlékeznem az időközben megürült főjegyzői állomás betöltéséről is. Ez állomásra kijelöltek Lészai László, b. Diószegi Géza és Pánczél János. A szavazás eredménye lett: beadatott 114 szavazat, ebből nyert b. Diószegi 76, Pánczél 37 és Lészai 1, irva egy szavazatot, s így b. Diószegi lett megyénk főjegyzője. A baloldal azon oknál fogva, hogy Diószegi nem végzett jogot, óvást jelentett be, s a választást megsemmisíttetni kéri.

Igaz van a baloldálnak, hogy Diószegi jogot nem végzett, de azt tán elfelejtette, hogy nevezett 1867-től fogva a legújabb időig, mint szolgabíró úgy az egyesek mint az egész megye köz-elismerésére viselte e tisztét, s most e közbizalom, mely nem kételkedett képességében, s megbízhatóságában, emelte e magasabb állásra. Aztán nem rajta mult, hogy jogot nem végzett, hanem azon vesztéres idő, melyre ifjusága esett: Diószegi 1848-ban 49-ben, 14 éves korában, midőn sokan mások félve nem a hazát, hanem más valmit . . . biztos helyre vonultak, mint Kossuth-huszár küzdött a nemzet szabadságáért; a véres napok után, pedig Kossuth és Mészáros Lázár kíséretében ette a számkivetés keserű kenyerét, míg évek multán újra vissza térhetett. Egy ily embertől uraim nem azt kell kérdezni a törvény betűjével: végzett-e jogot? hanem azt a törvény szellemével: képes-e?

A társmegegyék átiratai közül Beszterce város és vidéknek a magyar keleti vaspálya Deészen át Beszterceig, illetőleg Sucsávig leendő kiépítése tárgyában a miniszter elnökhöz intézett folyamodása külön feliratban pártolni határozottatott.

A „Közigazgatás“ című Pesten megjelenő szaklap a megye hivatalos közlönyévé emeltetett.

Megemlítem továbbá, hogy a megye központi tisztviselői 100—100 frt. drágasági pótlékkal és a megyei két főutbiztos 200—200 frt. utazási általánynyal láttattak el.

Az első napi ülés után mintegy 200 terítékű asztalhoz gyűltünk össze, a kaszinó termeibe, hol főispán ő méltósága ős szokás szerint legelőször is a királyért ürité poharát, megkezdődtek a felköszöntések. Üritettek poharat főispán ő méltóságáért, volt főispánunk Torma Károlyért, Gajzágó Salamon főszámvévszéki elnök- s megyénk szülöttjeért, Szarvadi Pál alispánért, Földvári János képviselőnkért, Betegh Kelemen volt képviselőnkért, b. Bánffy Dezsőért stb. stb. Torma Károly a reá történt felköszöntés alkalmából táviratilag értesítettett.

Borbély Sámuel.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, oct. 8.

— **A helybeli torna-vivóda egyet** ma választmányi ülést tartand, melynek a tornatanár megválasztása leendő tárgya. Eddig 6 folyamódó jelentkezett, 3 közülök diplomás tornász, 1 még 3 oklevéllel is dicsekszik tornász, vivómesteri és tűzoltói oklevéllel; hihetőleg ez utóbbira fog esni a választmány választása.

— **A kolozs-dobokamegyei tanító-** egyet állandó központi választmánya szorgalommal működik s minden hó 1-ső szerdáján ülésez; így mult szerdán is, a midőn a pénztár, a könyvtár át-vétele ment végbe, az eddigi könyv- és pénztárnoktól. A gyalui kör elnöke se hagyja tétlenül el-telni a napokat, körözüvnyit menesztett, melyben a körébe tartozó nevelőket okt. 22-ére Gyaluba tanácskozára hívja meg; így remélhető, hogy a gyalui kör tevékenység terére fog lépni s nemsokára jelét adandja lételének.

— **A helybeli r. k. főgymnáziumban** tegnap kezdődtek meg az előadások. A tanulók száma mint mindig, úgy ez évben is, igen nagy. Bár e népességnek megfelelő lenne a szorgalom, hogy a tanár urak fáradozásainak eredménye legyen. Így egyetemünk bizonyára jó polgárokat nyerne.

— **Hymen.** Városi polgár és kereskedő Nick Ferencz ur ma vezeté oltárhoz, városi majorsági pénztárnok Szász Ádám urnak bájos és szel-lemdus leányát: Szász Ida k. a.

— **Az egykori híres Trenk Ferencz** pandur őrnagynak tetemeit e napokban Brünnben ünnepélyesen egy új koporsóba helyezék át. A gazdagon kiállított érczkoporsón a következő felirat olvasható: „Báró Trenk Ferencz, cs. kir. őrnagy s a pandur hadtest parancsnoka, született Reggióba Kalabriában jan. 1. 1711. meghalt Brünnben 1749 okt. 4-én. Együttal kiállítást rendeztek a Trenk család hagyományos emlékeiből. — Trenkről a régi-gibb urak nálunk is fognak emlékezni, hiszen az ő szomorú története annak idejében bejárta a világot, esztendőig volt fogságban nehéz rablilínésekre verve. Életrajza magyar nyelven az időben közkö-zen forgott.

— **A vers lángol.** Tegnap este E. A. k. a. tiszteletere verset szortak le a karzatról, néhány egy középpáholy gázlápájára esett; sőt fenakadt, csakhamar lángra gyult: egy ur pálcájával letaszította a lángolt vers egy alsó páholyba esett, hol azután szerencsésen eloltották nem a tűzoltók, hanem gyöngéd női kezek.

— **Egy osztrák-magyar katona** évi fenntartása mibe kerül? A bécsi lapoknak hibásan távirat Pestről, miszerint Dr. Giskra az osztrák delegációban úgy nyilatkozott volna, hogy egy osztrák-magyar katona évi fenntartása 1000 forintba kerül. A „Wehrzeitung“ kiigazítja e tétet s írja, hogy nem kerül 1000 frtba, hanem 238-ban. Németországban 390 frtba. Oroszországban 481 frtba. Olaszországban 367 frtba. Franciaországban 469 frtba. Törökországban 369 frtba. Angliában 1000 frtba. Spanyolországban 310 frtba. Belgiumban 419 frtba. Dániában 352 frtba kerül egy katona évi kitarása. — Ehez hozzá adjuk ama százalékok elősorolását, melyet a különböző országokban az összes állami kiadásból a szárazföldi és tengeri hadseregére kitesz: Ausztriában 9 %, Németországban 27 %, Oroszországban 34 %, Olaszországban 16 %, Franciaországban 32 %, Poroszországban 23 %, Angliában 33 %, Spanyolországban 21 %, Dániában 29 %. Ezen számokból kitűnik, hogy Ausztriának kerül legkevesebbe a hadserege.

— **Derstin ur végre** igazat szolt s távozik társulatával. Ebben ugyan semmi különös nem lenne, ha meg nem szoktatnak a művészek általában a „visszavonhatatlan utolsó előadás“-oknak nem hinni. — Ez egyszer azonban ellenkezőleg történt, a szót tett fogja követni s a lovertársulat távozik. — Hogy Pári Erzsébeth meg Zsuzsanna valamint Anna kisasszonyok hódolói, mint szokják meg a „keeses mozdulatok, csabos mosolyok s kéz által vetett csókok“ nélkülözését? Arra nem felelhetünk. Sok unalmas percet üzött el e lo-var társulat, különösen a színházi előadások meg-

kezdése előtt, s azért az egyes tagoknak, kik igazán szorgalmat s művészetet fejtettek ki, szívélyes „Isten hozza“-dot mondtunk; még Derstin urnak is, kinek pénzszerezési művészetét bámulnunk kellett. — Különben egyedüli hibája az volt Derstin urnak, hogy nagyon sokat áldozott a közönségre. Ki kaczag itt?!

— **A keleti marhavész** a baranyamegyei Sztaroszelo puszán, — Borjád, — Hassagy, — Laucsuk, — Olasz-Siklós. — Fehérmegeyében Seregélyesen és Verőczemegy Jospova községében felmerlővén terjedésének meggátolására és megelőbbi kiirtására minden szükséges ovintézkedések megtétettek, ebből kifolyólag Magyarországból Franciaországba a szarvas marha, juh és kecskék, valamint az azoktól származó nyers termények szállítása betiltatott, — valamint Stiriábaug Alsó-Ausztriába csak is némely belépti állomásokon szállíthatók.

— **Szamaragolás.** Általános derűtséget idézett elő ma reggel középutczában egy suhanék számárhátan való lovaglása. Nevelte a comicaí hást az: hogy az illető majd egyik, majd a másik oldalon fordult le a fürge paripáról — mintha csak nyílt circusbá akart volna önkéntelenül voltigeur gyakorlatokat tartani és mutatni.

— **Operette ének nélkül.** A prágai cseh színházban történt; az igazgatóság, de még inkább a közönség igen nagy zavarban voltak. A hölgyek, kik az operettében közre működendők voltak — strikeltek. Igen és pedig azért, mert illetlenül bántak velük, ugyan is e napon lett volna a női korus jutalomjátéka s az igazgató oly udvariatlan volt a szinlapra következéket nyomtatni: a chorusbeli asszonyszemélyt javára. A hölgyek az illető cizimteremtést vissza utasították s követelék, hogy a szinlapra ez nyomassék: „A chorusbeli hölgyek javára“. De az igazgató hajthatatlan maradt s erre a nők kijelenték, hogy mind addig sem az előadásokon sem a próbákon nem fognak részt venni, míg az igazgató az őket meggyalázó sorokat nyilvánosan vissza nem vonja.

— **Circus.** Még is csak genialis ember az a Derstin ur, kikerekit pár nappal az előadás előtt egy rettentő bobastikus történeti némajátékot, melynek címűl oda veti, hogy „Mazeppa“. — A közönség kíváncsiságát felfokozzák a falragaszok borzasztó karrikírozott képei, melyeken ember a lovan, ló az emberen vagy egymás alatt bengaliai fény-özön között halálra lovagolják egymást. — Megkezdődik az előadás, a közönség megtölti a helyeket s várják a nagyszerűt, a csodást. — Felkerekedik a társulatúgyes lovára Charles s nyereg-telen lovan szokott ügyességével hajlja végre merészes nyaktörő ugrásait. Van taps, mint rendesen. — Ezután Anna k. a., majd a kis Henry, Páry Erzsébeth és a néger gymnastikus nő hajtták végre mutatványaikát, — Páry Erzsébet leginkább meglepte a közönséget. — Tíz perc szünet, s következik „Mazeppa“, a történeti nagy némajáték cím-mel felruházott óriási semmi. — Megkezdí a játékot a herceg és neje, kivel Mazeppa apród gyöngéd viszonyban éldégtél s kit hű szolgálatiért a herceg, valamelyik kereskedésből vásárolt ócska fehér szalaggal ajándékozta meg. A herceg nem sokára nyomára jő neje hűtlenségének. E percztől kezdődik Mazeppa iszonyu szerencsétlensége. Lóhátra kötözik s úgy eresztik a vadlovak közé a pusztába. Ellovagolja a halállovaglást a lóhátan egész kényelmesen s végre a program szerinti Mazeppa ló helyett egy álványon a hercegnővel egyesülve és a tatár főnök által megáldva, bengaliai tűz mellett kivitetik. — Ez volt Mazeppa persze némán tagjártatással előadva, úgy hogy végén a közönség látta, hogy az egész Mazeppa tödött foltozott humbug. (Beküld.)

Kolozsvári piac. Egy pár szép ökör 470 ft. Egy pár közepes ökör 320 ft. Egy pár szép tehén 230 ft. Egy pár közepes tehén 200 ft. Marhaus fontja 22 kr. Borjibus fontja 18 kr. Egy pár szép disznó 220 ft. Egy p. közepes 180 ft. Egy pár süldőmalacz 70 ft. Disznóhus fontja 28 kr. Szalonna, nyers mázsája — ft. Szalonna, száraz mázs. 46 ft. Szalonna füstölt fontja 48 kr. Fagygyu mázsája 24 ft. Zsir köz. kupája 1 ft. Zsir, hájszir kup. 1 ft 10 kr. Ludzsir kup. 1 ft 50 kr. Széna, szekere 20 ft. Szalma, szekere 12 ft. Fa, száraz hosszú öle 30 ft. Fa, száraz rövid öle 12 ft. Nyersfa szekere 6 ft. Egy pár pulyka 5 ft. Egy pár liba 3 ft kr. Egy p. kappan 2 ft — kr. Egy p. csirke 70 kr. Tojás 4 db 10 kr. Deszka párja 1 ft — kr. Zsindely ezre 4 ft. — kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Október 7-ről. 5% metaliques 65.25 5% nemzeti kölcsön 70.50. 1860-ki államkölcsön 102.25 Bankrészevények 881. Hitelrészevények 329.60. London 109.—. Ezüst 107.85 Cs. kir. arany 525.— 20 frankos arany 874.—.

Földterhmentesítési kötvények: Magyar 79. 25. Temesi 78.50. Erdélyi 77.75. Horv. Szlavin —.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Hirdetmény.

A marosújvári m. k. sobánya-hivatal részére az 1873-ik évben szükségelt termények és anyagok beszerzése tekintetéből jelen év **október 28-án** d. e. 10 órakor, fennemlített sobánya irodájában írásbeli árlejtés fog tartatni. A kellekék következők:

4500 bécsi mérő elegybuza, egy rész rozs, két rész tisztabuza, melynek súlya 82 bécsi ö kell hogy legyen.

2500 bécsi mérő tisztán rostált ép és száraz 80 ö kukuricza.

250 bécsi mázsa tiszta fagyugyertya, fontonként össze fűzve.

40 bécsi mázsa kétszer tisztított gépolaj.

20 bécsi mázsa kétszer tisztított repeze olaj.

4 bécsi mázsa tiszta salak nélküli fagyú.

50 bécsi mázsa kétszer tisztított amerikai petroleum.

4 bécsi mázsa finom kocsikenőcs.

A kötlevél, vagy árlejtés pontjai a rendes irodai órákban megtekinthetők.

Az árlejtéshez hozzá szállani kívánók kötelesek 50 kr. béléggel ellátott ajánlatkhoz 5% bánatpént csatolni.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

A m. k. sobánya hivatal.

M.-Ujvárt, 1872 október 3-kán.

Már november 5-kén lesz a **Salzburgi kölcsön-sorsjegyek** húzása.

Ezen lottó-kölcsön **1.726.300** ft. tesz o. é. s évenként tartandó kisorsolások által **3.952.980 o. é. forint** tetemes összeggel fog visszafizettetni.

Minden sorsjegynek leg-alább **30** frtot kell nyernie.

Évenként 5 húzás van **40,000, 30,000, 15,000, 15,000, 15,000** ft. stb.

főnyereményekkel, s a sorsjegyek minden lehető biztosítékot nyújtanak, mert Salzburg tartományi főváros összes vagyonaival, valamint minden jövedékeivel és jövedelmező jogaival kezkesedik a kihuzott sorsjegyek pontos beváltásáról.

Egy eredeti salzburgi sorsjegy

ára: **26** frt. o. é.

Hogy képes legyen mindenki ily sorsjegyeket szerezni, részletfizetés mellett is eladjuk azokat, csak **1 frt.** felpénz (bélyeg egyszer s mindenkorra 19 kr.) mellett **30** frtért úgy, hogy havonként **csupán 1 frtot** kell fizetni, s a sorsjegy árának lefizetése után kiszolgáltatik az eredeti salzburgi sorsjegy.

A fizetés tartama alatt egyedül játszik a résztvevő minden nyereményre.

A bécsi cs. k. szab. kereskedelmi bank váltó irodája, ezeltől Sothen C. János Bécsben, Graben 13 sz.

Köszvény és csúszos bajok

gyógyíthatók. A legjobbnak, valószínűleg egyedülnek bizonyult szer erre

dr. PATTISON köszvényváltója.

künnő sikerrel alkalmazható arcz, mell, nyak és fogádnaknál, fáj, kéz és térdgörésökben, tagszárgatásoknál, hátgörmoz és agyék-fájdalmakban stb. Egész oszmagok 70 kr., felsomagok 40 kral. o. é. kaphatók. Engel J. József gyógyszerész Kolozsvárt.

(574)

Megjelent és Demjén László

könyvkereskedésében Kolozsvárt és általa minden könyvárusnál kapható:

Kolozsvár története.

Első kötet.

Oklevéltárral. (I.) Ös-ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)

Egy külön kötet világszító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.

Ára 10 frt.

(327)

E mindez tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjesztetni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós írónak minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne bevárkodni, s a folytatását minden áron megszerezzi magának.

Demjén László.

KERESZTESY PÁL

első kolozsvári

PAPIR-, IRÓ-, RAJZ- és FESTÉSZETI RAKTÁRÁT

ez idény beálltával különös figyelmébe ajánlja úgy a helybeli, valamint a vidéki t. közönségnek, miszerint minden

az írás- rajz- és festészethez

megkívántató tárgyakat a

legelső és hitelesb forrásokból

szerezvén be,

oly dús és nagy választékban állitá elő,

hogy Kolozsvár összes közönsége már is oda nyilatkozván, hogy egy ilyforma **papir-üzlet Kolozsvár városának**

„büszkesége.”

(564)

8—

Orvosság nélkül.

MELL- és TÜDŐ-

betegek természetes uton, még reményvesztett az orvosok által gyógyíthatatlannak nyilvánított esetekben is győztesen kigyógyulnak

orvosság nélkül.

A betegség részletes leírására bővebben felel levélben

J. H. Fickert, Dir. Berlin,

Wall-Strasse No. 23.

A levélhez 5 ft o. é. melléklendő.

Orvosság nélkül.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvárt, főter báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főter, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólirt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda, — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztetnek be, és azok a **hivatalos munkákhoz valódi gyári áron** számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.